

Saaksum, 31 maart 2019

Geachte heer, mevrouw,

Graag wil ik namens de Stichting Laagfrequent geluid een reactie geven op de internetconsultatie Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet, specifiek over het aspect laagfrequent geluid. Voor achtergronden van deze problematiek verwijs ik naar de brief¹ die ik in januari van dit jaar aan staatssecretaris van Veldhoven van I&M heb gestuurd en de samenvatting² zoals we deze in onze jaarrapportages³ hebben opgenomen.

In deze brief vraag ik aandacht voor de gezondheidsproblematiek als gevolg van blootstelling aan laagfrequent geluid (LFg). Deze problematiek neemt, door de gestage groei van industrie, technologie en verkeer, sterk toe, zonder dat er door wet- en regelgeving paal en perk aan wordt gesteld. Dit leidt bij een groeiende groep mensen tot hinder, met vaak ernstige gevolgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid en het sociaal-maatschappelijk functioneren.

De behoefte tot erkenning, beleid, wet- en regelgeving en onderzoek op LFg-gebied sluit aan bij de tekst die u als overheid op deze internetconsultatiepagina stelt: *"Geluid kan van grote invloed zijn op het woon- en leefklimaat van mensen en op hun gezondheid. Daarom zijn wettelijke regels nodig voor het geluid van bedrijven, industrieterreinen, wegen en spoorwegen in relatie tot geluidgevoelige gebouwen, zoals woningen, scholen, kinderdagverblijven en bepaalde medische instellingen."*

Deze opvatting wordt tevens gesteund door recent RIVM-onderzoek^{4,5} waarin naar voren komt dat 8% van de bevolking minstens enige hinder, en 2% ernstige hinder van LFg ondervindt. Dat komt neer op 1,3 miljoen, respectievelijk 340.000 mensen in Nederland. Het RIVM concludeert dan ook *"dat de gevonden hinderpercentages een indicatie geven dat blootstelling aan LFg een probleem is dat niet onderschat mag worden. De omvang van het probleem vormt daarom een signaal voor de overheid om deze overlast in beleid mee te wegen."*

Zoals gezegd is er voor LFg momenteel geen wet- en regelgeving. Gevolg is dat gemeenten bij overlast niet kunnen handhaven en LFg-gehinderden rechteloos zijn en machteloos staan als het gaat om het beschermen van hun gezondheid. Daarbij groeit de problematiek snel. Het erkennen van deze problematiek en het opstellen van beleid en wet- en regelgeving voor deze materie is dan ook van groot belang. Het opnemen van LFg in het Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet zou daarom een goede eerste stap zijn.

Daarbij is discussie gaande over het opnemen in de wet van de huidige NSG-Richtlijn, die momenteel als handvat wordt gebruikt. Op grond van toetsing tot nu toe blijkt dat de Richtlijn de meeste gevallen van LFg-overlast niet tackelt omdat LFg-niveaus binnen de normen blijven. De overlast is echter zodanig dat gehinderden ernstige gezondheidsklachten ontwikkelen en sociaal-maatschappelijk uitvallen. Breed wetenschappelijk onderzoek naar de relatie tussen de emissie van LFg enerzijds, en de biofysische perceptie (lichamelijke waarneming) door, en gevolgen voor de mens anderzijds, lijkt dan ook noodzakelijk om inzicht en aanpak van de problematiek te kunnen verbeteren.

Tot die tijd pleiten sommige geluidexperts voor 'maatwerk', waarin oplossingsgerichtheid en het individu leidend zouden moeten zijn. Deze aanpak vraagt echter om een inspanningsverplichting in de wet. Dat kan wellicht aansluiten bij de Handreiking⁶ industrielawaai en vergunningverlening uit 1998 van Kenniscentrum InfoMil, dat praktische ondersteuning biedt bij uitvoering van omgevingsbeleid.

De Handreiking industrielawaai is een hulpmiddel voor overheden om te komen tot geluidsbeleid en een leidraad voor het geluidsaspect van vergunningverlening. Door ingenieurs wordt de Handreiking veel gebruikt bij het uitvoeren van geluidsonderzoeken. Paragraaf 6.3.1 gaat specifiek over LFg. Daarin staat onder meer:

Indien aan te nemen is dat lf-geluid kan worden waargenomen, of indien klachten hierover worden geuit, zullen door middel van bronopsporing en gerichte maatregelen eventuele waarnemingen buiten de inrichting moeten worden opgelost. In de vergunning worden dergelijke maatregelen vervolgens als middelvoorschriften opgenomen.

In de Handreiking wordt duidelijk beschreven dat LFg ernstige hinder kan veroorzaken, meten van LFg moeilijk maar wél mogelijk is en dat de gehoordrempel individueel sterk verschilt⁷. Daarmee is duidelijk dat de vergunningverlener wel degelijk mogelijkheden heeft om overlast te beperken en / of aan te tonen dat de vergunningverlener of handhaver/toezichthouder 'tekort schiet in de motiveringsplicht' als het gaat om een besluit tot niet-handhaven.

De Handreiking maakt echter momenteel niet automatisch deel uit van dwingende regelgeving. Het is geen voorschrift, tenzij in een gemeentelijke beleidsnota of vergunningsvoorschrift de Handreiking uitdrukkelijk gemeld wordt. Ook is de toonzetting van de Handreiking sterk beleid-adviserend. We zijn als Stichting echter van mening dat deze Handreiking een goede kapstok biedt voor het opnemen van wet- en regelgeving in het Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet. Tevens sluit het aan bij de oproep van geluidexperts tot het toepassen van maatwerk op grond van een wettelijke inspanningsverplichting. Dit is des te meer van belang omdat het aanpakken van LFg-overlast haast vraagt gezien de grote dagelijkse impact van LFg op de mens.

Daarbij wil ik tenslotte wijzen op het voorzorgsprincipe en het voorzorgsbeginsel. Wikipedia⁸ omschrijft het voorzorgsprincipe als *“een moreel en politiek principe dat stelt dat als een ingreep of een beleidsmaatregel ernstige of onomkeerbare schade kan veroorzaken aan de samenleving of het milieu, de bewijslast ligt bij de voorstanders van de ingreep of de maatregel als er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de toekomstige schade. Het voorzorgsprincipe is vooral van toepassing in de gezondheidszorg en het milieu;”* Het voorzorgsbeginsel wordt omschreven als *“een uit het milieurecht afkomstig beginsel. Het beginsel houdt in dat de overheid niet hoeft te wachten met het nemen van milieubeschermdende maatregelen totdat een onomstotelijk bewijs van schadelijke effecten is geleverd. Het voorzorgsbeginsel legitimeert handelen van de overheid om bepaalde mogelijk schadelijke activiteiten te reguleren.”*

Het belang van het voorzorgsprincipe en het voorzorgsbeginsel is gelegen in het feit dat er momenteel talrijke ontwikkelingen gaande zijn, waarvan de verwachting bestaat dat deze op (korte) termijn ernstige gezondheidsschade aan een steeds grotere groep mensen zullen opleveren. Het RIVM zegt daarover: *Door toekomstige ontwikkelingen is het mogelijk dat laag frequent geluid toeneemt. Te denken valt aan een toenemend gebruik van mechanische ventilatie, warmtepompen en koeling systemen vanwege klimaatverandering en de energie transitie. Het RIVM raadt daarom aan deze ontwikkelingen nauwlettend in de gaten te houden⁵.*

Ook als Stichting pleiten we voor terughoudendheid ten aanzien van het plaatsen van warmtepompen, windturbines en alle andere bronnen van laagfrequent geluid. Nu al is duidelijk dat deze bronnen op termijn grote schadelijke gevolgen hebben voor gezondheid en milieu. In het kader van het voorzorgsprincipe / voorzorgsbeginsel zou de overheid daarom milieubeschermdende maatregelen moeten nemen ten aanzien van de huidige LFG-overlast en moeten afzien van het stimuleren en faciliteren van nieuwe LFG-bronnen, totdat een onomstotelijk bewijs van schadelijke effecten is geleverd.

Daarbij willen we als Stichting benadrukken dat hinder en/of gezondheidsschade door LFG niet voorbehouden is aan hen die het bewust waarnemen. Wetenschappelijk onderzoek toont nu al aan dat langdurige blootstelling aan een hoog LFG-niveau weefsel kan verharden waardoor organen gaan disfunctioneren⁹. Infrasone frequenties kunnen als een stoorzender voor het hart werken¹⁰ en het risico op hartfalen lijkt tot 6x groter dan normaal¹¹. Ook dna beschadiging en het afsterven van cellen worden als mogelijke gevolgen genoemd.¹²

We vinden het als Stichting van groot belang pro-actief bezig te zijn. Beleid, onderzoek en wet- en regelgeving zijn daarvoor onmisbaar. Stichting Laagfrequent geluid roept de Rijksoverheid daarom op de problematiek te erkennen, LFG als onderwerp in het Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet op te nemen, een LFG-Kenniscentrum op te richten en wetenschappelijk onderzoek te faciliteren. Alleen deze maatregelen kunnen helpen om LFG in onze samenleving terug brengen tot een dragelijk en veilig niveau.

Met dank voor uw aandacht en vriendelijke groet,

Dirk van der Plas, voorzitter

Stichting Laagfrequent Geluid

www.laagfrequentgeluid.nl

www.facebook.com/pages/Stichting-Laagfrequent-Geluid/591012707682219

KvK 57179093

TriodosBank NL 62 TRIO 0781401143

1) https://www.laagfrequentgeluid.nl/download/IenW_StaatssecrVanVeldhoven_jan2019.pdf

2) https://www.laagfrequentgeluid.nl/download/Laagfrequentgeluid_eeen_samenvatting.pdf

3) https://www.laagfrequentgeluid.nl/download/Jaarrapportage_2017_StichtingLFG.pdf

4) <https://www.rivm.nl/publicaties/beleving-woonomgeving-in-nederland-inventarisatie-verstoringen-2016>

5) <https://www.rivm.nl/publicaties/meldingen-over-en-hinder-van-laagfrequent-geluid-of-horen-van-bromtoon-in-nederland>

6) <https://www.infomil.nl/onderwerpen/geluid/regelgeving/wet-algemene/toestemming-milieu/directe-geluidhinder/handreiking/>

7) https://www.leefmilieu.nl/sites/www.leefmilieu.nl/files/imported/pdf_s/Nieuwsbrief%202019%20nr1.pdf

8) <https://nl.wikipedia.org/wiki/Voorzorgsprincipe>

9) Mariana Alves Pereira, Doctoral degree in Environmental Sciences, Lusofono Universiteit Lissabon, Vibroacoustic Disease;

10) Prof. Christian-Friedrich Vahl, Herzchirurg am Universitätsklinikum Mainz, <https://www.zdf.de/dokumentation/planet-e/planet-e-infraschall---unerhoerter-laerm-100.html>;

11) Cardioloog Dokter Marc Goethals, www.LeefbareEnergieVlaanderen.be;

12) The Effects of Low-Frequency Noise on Rats: Evidence of Chromosomal Aberrations in the Bone Marrow Cells and the Release of Low-Molecular-Weight DNA in the Blood Plasma, Irina N. Vasilyeva, Vladimir G. Bespalov, Alexander L. Semenov, Denis A. Baranenko, and Valery N. Zinkin - Noise Health. 2017 Mar-Apr; 19(87): 79–83